

Ämnesprov i årskurs 3

Ämnesproven i matematik, svenska och svenska som andraspråk i årskurs 3 genomförs i slutet av årskursen och är obligatoriska att använda.¹ Resultat från proven samlas in och används för att ge en bild av elevernas kunskapsnivå.

År 2010 bestod ämnesprovet i matematik av sju delprov. Ämnesprovet i svenska och svenska som andra språk bestod av åtta delprov. I svenska och svenska som andraspråk ges samma prov men bedömningskriterierna ser olika ut för vissa av delproven.

I denna PM presenteras de övergripande delprovresultaten, resultatinsamlingen och deltagandet för respektive ämnesprov vårterminen 2010.

Bakgrund och syfte

Nationella prov i årskurs 3 genomfördes våren 2010 under perioden den 15 mars till den 21 maj och omfattar ämnesprov i matematik, svenska och svenska som andraspråk. Resultaten från ämnesproven i årskurs 3 har för första gången samlats in från alla skolor med elever i årskurs 3 och ingår från och med 2010 i den officiella statistiken.

Ämnesproven i årskurs 3 har till syfte att pröva hur väl eleverna har uppnått målen för årskursen i matematik, svenska respektive svenska som andraspråk. Detta har säkerställts genom omfattande utprövningar av uppgifter i skolor över landet. Proven består av uppgifter som ska kännas bekanta för eleverna och i fråga om format, innehåll och tidsåtgång har hänsyn tagits till elevernas ålder och varierande utveckling.

Proven ska vara ett stöd för lärarens bedömning av elevernas måluppfyllelse. Det är läraren som avgör om en elev bedöms nå eller inte nå kraven för respektive delprov. Till stöd har läraren bedömningsinstruktioner med anvisningar om kravnivåer.

Med stöd av resultaten från proven och lärarens bedömning ska proven tjäna som underlag vid utvärdering och uppföljning på lokal och nationell nivå.

¹ Grundskoleförordningen 7 kap. 10 §.

2011-06-22
Dnr 71-2011:00014
2 (8)

Insamling

Statistiska centralbyrån (SCB) har på uppdrag av Skolverket genomfört insamlingen med hjälp av ett webbaserat insamlingssystem.

Uppgifter om samtliga elevers resultat samlades in. Sammanlagt efterfrågades uppgifter från 15 olika delprov (7 delprov i matematik och 8 delprov i svenska eller svenska som andraspråk). Svartalternativen för respektive delprov var följande:

- nått kravnivån för delprovet
- ej nått kravnivån för delprovet
- ej deltagit i delprovet

Kategorin *ej deltagit i delprovet* innefattar elever som varit frånvarande vid provtillfället eller där skolan av olika skäl bedömt att eleven inte ska genomföra delprovet. Uppgift om föräldrars utbildningsnivå och svensk eller utländsk bakgrund har påförts via registerdata.

När det insamlade materialet jämfördes mot andra uppgifter om skolorna uppdagades att det saknades uppgift från en del skolor om vilka elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk. Uppgiften är nödvändig då ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk bedöms olika beroende på vilken kursplan eleven följer. För att komplettera uppgifterna genomförde därför SCB en ny insamling. I samband med denna har det framkommit att det är osäkert vilken av kursplanerna en del av eleverna följer i de tidigare skolåren. Det är rimligt att anta att en större andel än vad som angetts borde följa kursplanen i svenska som andraspråk.

Deltagande i ämnesproven och bortfall

Uppgifter om ämnesproven har kommit in för totalt 94 611 elever vilket motsvarar 99,7 procent av det antal elever som enligt elevstatistiken avseende den 15 oktober 2009 fanns i årskurs 3.²

En stor majoritet, 92,9 procent, av eleverna har genomfört alla de 15 delproven. Andelen elever som genomförde samtliga delprov var ungefär lika stor i skolor med fristående respektive kommunal huvudman.

Andelen elever som inte genomförde något av ämnesproven var 1,7 procent och bland dem finns en högre andel elever med utländsk bakgrund och vars föräldrar har låg utbildningsnivå.

Av elever med svensk bakgrund var det 0,9 procent som inte genomfört något delprov alls. Detta kan jämföras med elever med utländsk bakgrund födda i Sverige

² Totalt uppgick antalet till 94 895 elever i årskurs 3 den 15 oktober 2009. På skolnivå är det naturligt att elevantalet varierar något mellan mättidpunkterna då elever kan flytta eller byta skola.

och elever födda utomlands där 1,5 respektive 10,0 procent av eleverna inte gjort något delprov.

Det var 6,0 procent som inte genomförde något ämnesprov alls bland de elever vars föräldrars högsta utbildning är grundskola. Motsvarande andel för elever med föräldrar vars högsta utbildning är gymnasial eller eftergymnasial var 1,3 respektive 1,0 procent.

I det inkomna materialet finns 16 skolor som inte har rapporterat in några resultat på något delprov, samtliga dessa hade kommunal huvudman.

I tabell 1 kan utläsas att ungefär 95 procent av eleverna har deltagit i alla sju delproven i matematik och ytterligare två procent har deltagit i sex av proven. I svenska var det drygt 96 procent av eleverna som deltog i alla åtta delproven medan motsvarande andel i svenska som andraspråk var lägre, 86 procent deltog i alla delproven.

Tabell 1. Procentuell fördelning över antal delprov eleverna deltagit i, efter ämne.

Antal gjorda prov	Matematik	Svenska	Svenska som andraspråk
0	2,1	1,4	9,3
1	0,1	0,1	0,5
2	0,1	0,2	0,2
3	0,2	0,1	0,3
4	0,2	0,2	0,3
5	0,4	0,3	0,4
6	2,1	0,4	0,7
7	94,8	1,1	2,4
8		96,3	85,8

2011-06-22
Dnr 71-2011:00014
4 (8)

Resultat

Resultaten från ämnesproven är en av flera indikatorer på måluppfyllelse i de aktuella ämnena. Proven prövar inte samtliga mål som finns i respektive ämne för årskursen eftersom proven då skulle bli för omfattande.

Fram till 2008 har det enbart funnits mål att uppnå för det femte respektive nionde skolåret. Mål för årskurs 3 i ämnena matematik, svenska och svenska som andraspråk beslutades av regeringen i juni 2008 och började gälla från höstterminen samma år.

Nedan följer en resultatredovisning per ämne som bygger på resultat från de elever som deltagit i respektive delprov. Dock inleds avsnittet nedan med en översikt vad gäller antalet delprov och hur väl eleverna klarat av att nå upp till de satta kravnivåerna.

I tabell 2 kan utläsas att av de elever som deltog i alla delprov i matematik klarade över två av tre att nå upp till kravnivåerna på samtliga delprov. Samtidigt är det tre procent som bara klarade högst två av de sju delproven.

När det gäller delproven i svenska var det 80 procent av eleverna som klarade alla åtta delproven. Få elever, 3 procent, klarade färre än fem av delproven i svenska.

I svenska som andraspråk var det fler elever som hade svårt att nå upp till de satta kravnivåerna, 11,5 procent av eleverna klarade färre än fem av de åtta av delproven i svenska som andraspråk.

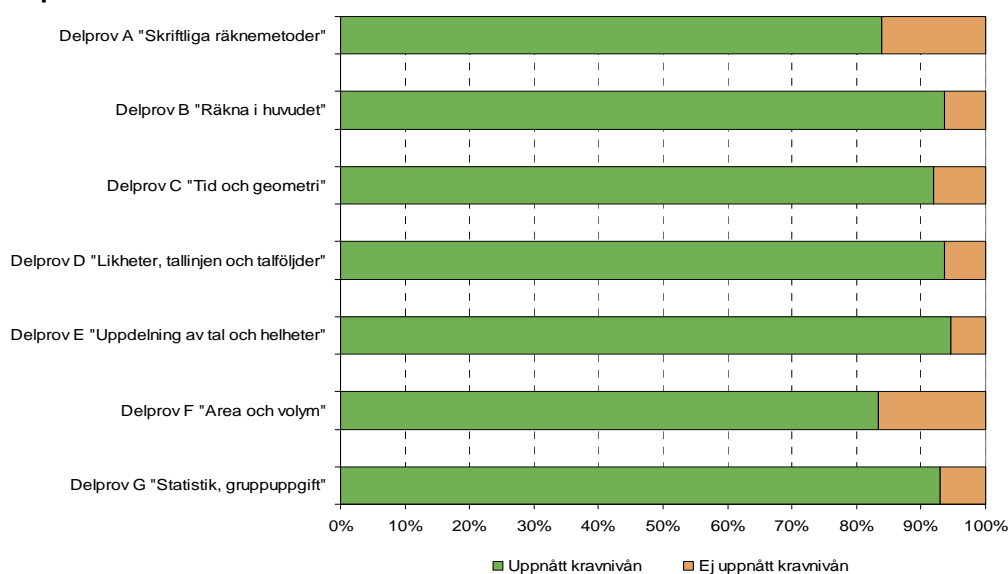
Tabell 2. Procentuell fördelning över antal delprov där eleverna uppnått kravnivån för de elever som deltagit i alla delprov i ämnet.

Antal delprov	Matematik	Svenska	Svenska som andraspråk
0	0,8	0,1	0,6
1	0,9	0,2	1,1
2	1,3	0,4	2,3
3	1,9	0,7	3,0
4	3,2	1,4	4,5
5	6,3	2,5	6,2
6	16,4	4,7	9,7
7	69,2	10,4	16,1
8		79,6	56,5
Totalt antal elever	89659	82542	7618

Elever har svårt att hantera skriftliga räknemetoder

Det finns stora skillnader i hur väl eleverna lyckades uppnå kravnivån emellan delproven i matematik. Det delprov som flest elever klarade var delprov E som prövade elevernas kunskaper i att dela upp tal och helheter. Här uppnådde 95 procent av eleverna kravnivån. Delprov F som handlade om area och volym respektive delprov A som behandlade skriftliga räknemetoder hade 83-84 procent elever som uppnådde kravnivån, vilket var de lägsta andelarna.

Diagram 1. Andel elever som uppnår respektive inte uppnår kravnivån på de olika delproven i matematik

Resultatet för delprov A kan delvis förklaras med att eleven möter olika skriftliga räknemetoder i undervisningen, vilket kan skapa osäkerhet i hanteringen av räknemetoder. Uppgifter med subtraktion är svårare för eleverna att klara än addition, vilket också visat sig i tidigare ämnesprov i matematik för årskurs 5.

I delprov E nådde eleverna bäst resultat. Uppgifterna innebar inte att räkna med bråk utan här skulle helheter delas upp i mindre delar, vilket kan tolkas som att eleverna är förtrogna med att hantera helheter och delar som enkla bråk både i undervisningen och i sin vardag.

Det uppmätta lägre resultatet för delprov F som prövade area och volym, kan eventuellt förklaras av att det är ett område som oftast tas upp i undervisningen under de första skolåren och därefter mindre frekvent vilket gör att eleverna inte har kunskapen aktuell.

Utbildningsnivån hos föräldrarna har betydelse för elevernas resultat. Den största skillnaden finns mellan elever med kortutbildade respektive högutbildade föräldrar. Skillnaderna mellan dessa två grupper varierar mellan delproven. Det delprov i matematik som uppvisade den största skillnaden var delprov A "Skriftliga räknemeto-

2011-06-22
Dnr 71-2011:00014
6 (8)

der”. Totalt 68 procent av eleverna med kortutbildade föräldrar klarade kravnivån. Motsvarande för elever med gymnasialt och högskoleutbildade föräldrar var 80 respektive 88 procent.

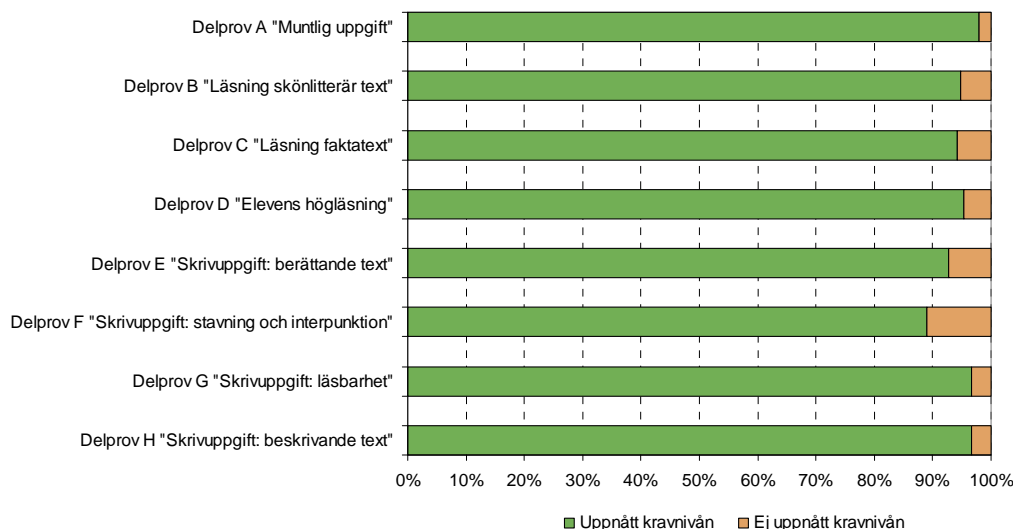
I sex av de sju delproven hade pojkarna något bättre resultat än flickorna, skillnaderna är emellertid oftast små. Både flickor och pojkar hade lätt för delprov E och svårast med delproven A och F. Till skillnad från ämnesproven i årskurs 5 och 9 har pojkarna något bättre resultat än flickorna i matematik vid årets resultatredovisning.

Svensk och utländsk bakgrund påverkar också resultaten. I samtliga delprov hade elever med svensk bakgrund klart bättre resultat än elever med utländsk bakgrund. När det gäller de två delprov som eleverna hade svårast att klara, delproven A och F, hade elever med svensk bakgrund något svårare med delprov A än delprov F, 85 respektive 86 procent nådde kravnivån. För elever med utländsk bakgrund var det tvärtom, 77 procent klarade delprov A och 73 procent delprov F. Delprov F innehåller uppgifter med text där flera olika matematiska begrepp nämns, vilket kan ha haft betydelse för det lägre resultatet.

I svenska var stavningen svårast

Det delprov i svenska som eleverna lyckades bäst i var delprov A som var en muntlig uppgift där eleverna skulle berätta och beskriva vardagliga händelser och kunna ta och ge muntliga instruktioner. Totalt 98 procent av eleverna uppnådde kravnivån på detta delprov. De delprov som eleverna klarade i lägst utsträckning var delprov F som prövade stavning och interpunktion. Där var det 89 procent som nådde kravnivån.

Diagram 2. Andel elever som uppnår respektive inte uppnår kravnivån på de olika delproven i svenska.

Även i ämnet svenska hade föräldrarnas utbildningsnivå mycket stor betydelse för hur väl eleverna klarade delproven. Delprov A ”Muntlig uppgift” var det delprov samtliga elever klarade bäst oavsett föräldrarnas utbildningsnivå. Delprov B, C och D visar en likhet i goda resultat emellan sig, och ger en stark koppling mellan delproven som prövar elevers läsförmåga i slutet av årskurs 3.

Det delprov eleverna hade svårast för var delprov F som prövade både stavning och interpunktion. Detta delprov uppvisade även den största skillnaden mellan elever med kortutbildade och högskoleutbildade föräldrar där 77 respektive 92 procent av eleverna nådde kravnivån.

På alla delprov uppnådde flickorna klart bättre resultat än pojkarna. Den största skillnaden var i delprov F som prövade stavning och interpunktion i skrivande av en berättande text. Detta delprov var det svåraste sett till resultaten för både pojkarna och flickorna, och skillnaden mellan könen var 10 procentenheter.

Elever med svensk bakgrund hade bättre resultat än elever med utländsk bakgrund i sju av de åtta delproven. I delprov G fanns det ingen skillnad mellan grupperna, 97 procent uppnådde kravnivån när det gällde att skriva läsligt för hand. De största skillnaderna fanns för delprov C som prövade läsning av faktatext, en skillnad på 4 procentenheter.

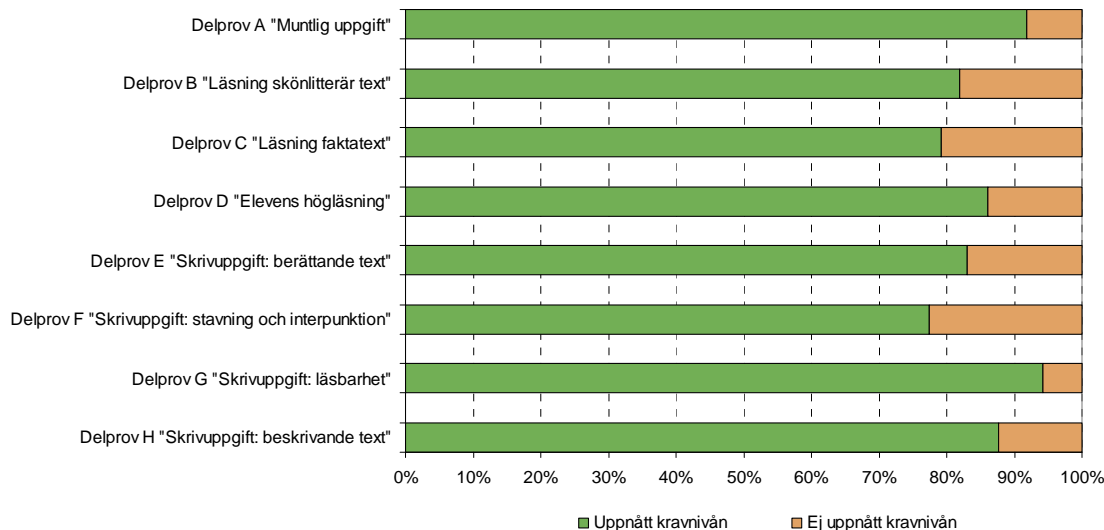
I svenska som andraspråk gick det muntliga delprovet bra

I svenska som andraspråk används samma ämnesprov som i svenska men bedömningen sker utifrån kursplanen i svenska som andraspråk. Enligt de insamlade uppgifterna följde totalt 8 874 elever kursplanen i svenska som andraspråk, vilket motsvarar 9,4 procent av eleverna. Skillnaden mellan delprovsresultaten var stor. Delprov F som prövade både stavning och interpunktion, var svårast för eleverna eftersom endast 77 procent nådde upp till kravnivån.

Delprov A, som var en muntlig uppgift där eleverna skulle berätta och beskriva vardagliga händelser och kunna ta och ge muntliga instruktioner, uppnådde 92 procent kravnivån. I delprov G bedömdes förmåga att skriva läsligt för hand och var det delprov som flest elever klarade, 94 procent.

2011-06-22
Dnr 71-2011:00014
8 (8)

Diagram 3. Andel elever som uppnår respektive inte uppnår kravnivån på de olika delproven i svenska som andraspråk.

I alla delprov i svenska som andraspråk finns könsskillnader där flickorna nådde kravnivån i högre utsträckning än pojkarna. Den minsta skillnaderna mellan pojkar och flickor återfinns i delprov A, C respektive D, dvs. muntlig förmåga, läsning av faktatext respektive högläsning, en skillnad på 2-3 procentenheter.

Även i svenska som andraspråk har föräldrarnas utbildningsnivå stor betydelse för hur eleverna klarar delproven. Delprov B, C och F, dvs. delproven som prövade läsning respektive stavning och interpunktion, är de delprov som uppvisar de största skillnaderna mellan elever med kortutbildade föräldrar och elever med gymnasialt eller högskoleutbildade föräldrar, skillnader i storleksordningen 11-13 procentenheter.

Tabeller på Skolverkets webbplats

Vill du se de aktuella tabellerna där uppgifterna är hämtade så hittar du dem på Skolverkets webbplats www.skolverket.se/Provresultat. Där finns statistik om ämnesproven i årskurs 3 för vårterminen 2010 på riks-, läns-, kommun- och skolnivå.

Resultattabeller finns både baserade på samtliga elever som gick i årskurs 3 läsåret 2009/10 samt på de elever som deltagit i respektive delprov. I Skolverkets databas SIRIS redovisas resultaten baserade på samtliga elever i årskursen.